

ΟΡΕΙΝΟΙ ΔΗΜΟΙ- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ

Εισηγητής: Ανδρέας Παπασπύρου, Δήμαρχος Κόνιτσας

Το σύγχρονο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον επιβάλλει η δομή και η διάρθρωση της Αυτοδιοίκησης να έχει διαρκή εξέλιξη και απαιτεί συνεχή ενημέρωση, καλή οργάνωση και πλήρη τεχνογνωσία.

Οι Δήμοι πρέπει να λειτουργούν πλέον ως καλά οργανωμένες επιχειρήσεις, μειώνοντας στο ελάχιστο το απαιτούμενο κόστος λειτουργίας και βελτιώνοντας συνεχώς τις παρεχόμενες Υπηρεσίες.

Η αναζήτηση του «καινούριου», της «καινοτομίας» και της «ρεαλιστικής προσέγγισης της νέας πραγματικότητας» αποτελούν στόχο για την Αυτοδιοίκηση.

Η «ρεαλιστική προσέγγιση της νέας πραγματικότητας» για κάθε Δήμο αποσκοπεί στην υλοποίηση δράσης προς επίτευξη στόχων, που αφορούν:

- Στην ενίσχυση της Τοπικής Ανάπτυξης.
- Τη διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος.
- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της εύρυθμης λειτουργίας του Δήμου.
- Την ενίσχυση της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης.
- Την ενίσχυση της Πολιτικής Προστασίας.
- Την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους δημότες.

Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν καλή οργάνωση, το απαραίτητο εξειδικευμένο προσωπικό και τους ελάχιστους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.

Τίθεται λοιπόν το ερώτημα, ειδικότερα για τους μικρούς ορεινούς Δήμους υπάρχουν αυτές οι προϋποθέσεις; Την απάντηση τη γνωρίζουμε όλοι μας. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα. Την ανάδειξη αυτών των προβλημάτων καθώς και την υποβολή προτάσεων για την επίλυσή τους ανέθεσε η Διοίκηση της ΚΕΔΕ στην Επιτροπή Ορεινών Δήμων, η οποία, μετά από ουσιαστικές συσκέψεις των μελών της κατέληξε σε ορισμένα συμπεράσματα, όσον αφορά στα προβλήματα που, αντιμετωπίζουν οι μικροί, ορεινοί Δήμοι καθώς και σε εκτιμήσεις για τα ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

Ας δούμε λοιπόν συνοπτικά ποια είναι τα θέματα που απασχολούν σήμερα τους ορεινούς Δήμους, αρχίζοντας από τα θεσμικά.

Θεσμικά θέματα:

Είναι γνωστό ότι, οι ορεινοί Δήμοι αντιμετωπίζουν σοβαρά και ειδικά προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων πρέπει να διαμορφωθούν συγκεκριμένες εφαρμοσίμες πολιτικές, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις ορεινές περιοχές. Είναι προφανές ότι, καθίσταται απολύτως αναγκαία η θεσμική κατοχύρωση του χαρακτηρισμού ενός Δήμου ως ορεινού και η καταγραφή-αποσαφήνιση των νομοθετικών διατάξεων που ρυθμίζουν ζητήματα ορεινών περιοχών.

Εκτιμάται ως εφικτή η κατάρτιση ενός σχεδίου προστασίας και ανάπτυξης των ορεινών περιοχών από ένα εθνικό φορέα, στον οποίο να συμμετέχουν εκπρόσωποι συναρμόδιων υπουργείων και των συλλογικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1^{ου} και 2^{ου} βαθμού (ΚΕΔΕ, ΕΝΠΕ), προκειμένου να προωθηθούν συντονισμένα εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και τη δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης.

Στην κατεύθυνση αυτή κρίνεται ως θετική η συμβολή ενός Ινστιτούτου Ορεινής Πολιτικής, του οποίου η σύσταση και η λειτουργία να γίνει κατ' αντιστοιχία με αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 208 του Ν. 3852/2010 για το Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι και στους μικρούς, ορεινούς Δήμους έχουν δοθεί αρμοδιότητες, στις οποίες δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν εξαιτίας της υποστελέχωσης, κυρίως σε εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό. Το πρόβλημα αυτό έλαβε τεράστιες διαστάσεις με την εφαρμογή του μέτρου της ενδοαυτοδιοικητικής κινητικότητας, το οποίο λειτούργησε κατά βάση εις βάρος των μικρών, ορεινών Δήμων. Η στελέχωση των βασικών υπηρεσιών των ορεινών Δήμων αποτελεί βασική και απολύτως αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχία οποιοσδήποτε προσπάθειας αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών καθημερινότητας, τη βελτίωση των υποδομών και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (πρωτογενής τομέας, περιβάλλον, μορφές εναλλακτικού τουρισμού κλπ.)

Επίσης, σοβαρότατο πρόβλημα για την καλή και αποδοτική λειτουργία του Δήμου είναι η μη πρόβλεψη για τους μικρούς ορεινούς Δήμους της δυνατότητας πρόσληψης Γενικού Γραμματέα. Επιπροσθέτως, η μείωση του αριθμού των έμμισθων Αντιδημάρχων στους μικρούς πληθυσμιακά αλλά μεγάλους σε έκταση Δήμους και η μη κάλυψη των εξόδων μετακίνησης των δημοτικών συμβούλων στις συνεδριάσεις των συμβουλίων και επιτροπών έχει αποθαρρύνει τους ενδιαφερόμενους να ασχοληθούν με τα κοινά του τόπου τους, από αδυναμία να ανταπεξέλθουν στα έξοδα των μετακινήσεων.

Η συγκροτηθείσα από την ΚΕΔΕ επιτροπή Ορεινών Δήμων διαμόρφωσε και υπέβαλε προτάσεις για την αντιμετώπιση των προαναφερθέντων θεμάτων, οι σημαντικότερες των οποίων είναι:

-Άρση του μέτρου αναστολής των προσλήψεων για τους Ορεινούς Δήμους με θεσμοθέτηση κινήτρων και υψηλή μοριοδότηση της εντοπιότητας σε επίπεδο Δήμου και όχι Νομού, με πλήρη διασφάλιση, ήτοι αποκλεισμό κάθε δυνατότητας παράκαμψης της υποχρέωσης υπηρετήσης στη θέση αυτή.

-Η νομοθετική πρόβλεψη περί της σύμφωνης γνώμης της Δημοτικής Αρχής προέλευσης, ως απαραίτητης προϋπόθεσης για τη μετάταξη ή απόσπαση υπαλλήλου από ορεινούς Δήμους στα πλαίσια οποιοσδήποτε κινητικότητας.

-Η αύξηση του αριθμού των ειδικών συνεργατών σε ίσο αριθμό με τον αντίστοιχο των Αντιδημάρχων, ανεξαρτήτως έμμισθων ή άμισθων.

-Τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, ώστε να υφίσταται δυνατότητα ανάθεσης παράλληλων καθηκόντων στους υπαλλήλους των ΚΕΠ, ανάλογα με τις ανάγκες του Δήμου.

-Καθιέρωση και άμεση εφαρμογή ειδικού προγράμματος τεχνικής βοήθειας για την ωρίμανση μελετών-έργων και δράσεων μέσω ΕΣΠΑ.

-Πρόβλεψη της δυνατότητας πρόσληψης Γενικού Γραμματέα στους μικρούς, ορεινούς Δήμους.

-Τροποποίηση του α' εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 59 του Ν.3852/2010, ώστε στους Δήμους που προέρχονται από συνένωση, με πληθυσμό έως 20.000 κατοίκους, ο αριθμός των Αντιδημάρχων να ορίζεται έως τέσσερις (4).

Οικονομικά θέματα:

Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι, οι μικροί σε πληθυσμό αλλά μεγάλοι σε έκταση Ορεινοί Δήμοι έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας ανάλογα με το πληθυσμιακό τους μέγεθος.

Οι μεγάλες αποστάσεις, το κακό και δύσβατο οδικό δίκτυο, οι επικρατούσες καιρικές συνθήκες δημιουργούν υψηλά κόστη λειτουργίας οχημάτων και μέσων καθώς και μεγάλες δαπάνες θέρμανσης δημοτικών κτιρίων των σχολικών μονάδων. Προκύπτει συνεπώς αβίαστα το συμπέρασμα ότι, θα πρέπει να ενισχυθεί ο συντελεστής του κριτηρίου ορεινότητας που υπεισέρχεται στον προσδιορισμό των προς κατανομή ΚΑΠ και ΣΑΤΑ.

Με τα μικρά ποσά που συγκεντρώνονται ως έσοδα ανταποδοτικών από δημοτικά τέλη, τα οποία καταβάλλουν οι λίγοι κάτοικοι, πρέπει να καλυφθούν τεράστια έξοδα των αραιοκατοικημένων ορεινών Δήμων για συντήρηση μεγάλων σε μήκος δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης καθώς και συλλογής και μεταφοράς απορριμμάτων.

Στον τομέα των συγκοινωνιών μεταξύ των απομακρυσμένων τοπικών κοινοτήτων και των αστικών κέντρων του Νομού, τα ΚΤΕΛ προβαίνουν συνεχώς σε περικοπή δρομολογίων. Τηρώντας την αρχή της ίσης μεταχείρισης πρέπει να εξετασθεί η λύση της επιδότησης.

Μέτρα που θα βοηθήσουν τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ορεινών Δήμων είναι:

-Ο επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων των ΚΑΠ και της ΣΑΤΑ με ενίσχυση του κριτηρίου της έκτασης και ορεινότητας.

-Δημιουργία προγράμματος στα πρότυπα του Προγράμματος ΘΗΣΕΑΣ για να επιλυθούν ζητήματα προμήθειας εξοπλισμού και συντήρησης εγκαταστάσεων και υποδομών, των οποίων οι δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες στο ΕΣΠΑ.

-Θεσμοθέτηση ειδικού λογαριασμού ενίσχυσης των ορεινών δήμων για ενίσχυση των ανταποδοτικών τους Υπηρεσιών.

-Αύξηση στο διπλάσιο του ορίου κατανάλωσης καυσίμων των δημοτικών οχημάτων.

-Θέσπιση επιδότησης συγκοινωνιών στους ορεινούς Δήμους προκειμένου η ελληνική ύπαιθρος να μην ερημώσει περισσότερο.

-Ευνοϊκή τιμολόγηση του ηλεκτρικού ρεύματος (για ΦΟΠ, βιολογικούς καθαρισμούς, υδρογεωτρήσεις, αντλιοστάσια) της ΔΕΗ προς όλους τους Δήμους.

-Τροποποίηση της ρύθμισης που αφορά στο όριο απόστασης μεταξύ κατοικίας του μαθητή και της σχολικής μονάδας για τη χρηματοδότηση της μεταφοράς του, αφού είναι αποδεκτό απ' όλους ότι, άλλο να περπατάς σε ορεινό τοπίο με χαμηλές θερμοκρασίες και άλλο να διανύεις την ίδια απόσταση σε αστική περιοχή.

Αγροτική-Τουριστική Ανάπτυξη-Απασχόληση:

Η έλλειψη χρηματοδοτικών εθνικών πόρων καθιστά σχεδόν μονόδρομο την αναζήτηση λύσεων ανάπτυξης μέσα από τα επιχειρησιακά προγράμματα της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Προϋπόθεση για αξιόλογα αποτελέσματα στην προσπάθεια αυτή είναι η εφαρμογή ειδικού προγράμματος τεχνικής υποστήριξης των μικρών Δήμων για την προετοιμασία έργων και δράσεων.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας με παροχή κινήτρων ενίσχυσης της αγροτικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας, με προγράμματα νέων αγροτών, βελτίωσης βοσκοτόπων και προστασίας δασικού πλούτου, εκτιμάται ότι θα αποτελέσει αποτελεσματική προσπάθεια ανάσχεσης της ολοένα αυξανόμενης τάσης φυγής προς τα αστικά κέντρα.

Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (πολιτιστική παράδοση- μνημεία- περιβάλλον) θα δώσει τη δυνατότητα ώθησης για τουριστική ανάπτυξη. Μέτρα που μπορούν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή είναι:

-Φορολογικά κίνητρα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με μείωση ΦΠΑ στις ορεινές Τοπικές Κοινωνίες.

-Ασφάλιση των επαγγελματιών των ορεινών περιοχών με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους στον ΟΓΑ.

-Καθιέρωση προγραμμάτων ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας.

Οι ορεινοί Δήμοι βάσιμα και αιτιολογημένα διεκδικούν:

Στον Τομέα της Υγείας και της Κοινωνικής Πολιτικής:

-Συνέχιση των προγραμμάτων ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ.

-Αναβάθμιση και ενίσχυση των δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, που λειτουργούν με πρωτοβουλία των Δήμων.

-Στελέχωση των Κέντρων Υγείας με το απαιτούμενο επιστημονικό και νοσηλευτικό προσωπικό και εφοδιασμός τους με μέσα και υλικά, ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του δύσκολου έργου.

- Θέσπιση κινήτρων για το προσωπικό.

Στον τομέα των Υποδομών και του Περιβάλλοντος:

-Κάλυψη με ψηφιακό τηλεοπτικό σήμα όλων των ορεινών περιοχών. -Οριοθέτηση ορεινών όγκων, προστατευόμενων περιοχών, χωροταξικό πλαίσιο, κτηματολόγιο.

Στον τομέα της Πολιτικής Προστασίας:

Να λαμβάνονται σοβαρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών στην κατανομή των πιστώσεων, ώστε να διατιθέμενα ποσά να επαρκούν τουλάχιστον για τη λήψη των απαραίτητων προληπτικών μέτρων.

Είναι αποδεκτό απ' όλους ότι, οι ορεινοί όγκοι έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα, όχι μόνο

για την πολιτιστική κληρονομιά αλλά και για την ανάπτυξη της οικονομίας στον πρωτογενή τομέα.

Πρόσφατα βιώσαμε τα καταστρεπτικά αποτελέσματα των ακραίων καιρικών φαινομένων. Ας τα αντιπαραθέσουμε λοιπόν με τις ελάχιστες πιστώσεις που δίδονται κάθε φορά για θεομηνίες και πυρασφάλεια στους ορεινούς Δήμους, για να αναλογιστούμε πόσο δύσκολη είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων εάν δεν υπάρξει αλλαγή στην πολιτική κατανομής των πόρων στο συγκεκριμένο τομέα, ώστε να είναι δυνατή η αποτελεσματική λήψη προληπτικών μέτρων, όπως είναι η βελτίωση της βατότητας δασικών δρόμων, ο καθαρισμός των δασών, ο καθαρισμός των ρεμάτων, η απόφραξη φρεατίων, η συντήρηση πυροσβεστικών κρουών κλπ.

Κυρίες και Κύριοι συνάδελφοι,

Κλείνοντας τη σύντομη παρέμβασή μου θα ήθελα να αναφερθώ στο πιο σοβαρό, κατά την άποψή μου, πρόβλημα που είναι η συνεχώς αυξανόμενη τάση φυγής των κατοίκων από την ύπαιθρο.

Η ορεινή Ελλάδα ερημώνει. Σε μερικά χρόνια, αν δεν ληφθούν μέτρα, η ανάσα των χωριών θα αργοσβήσει και η ελπίδα θα έχει χαθεί.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος πιστοποιεί και την ευαισθησία μας απέναντι στον πολιτισμό και στην ιστορία του Τόπου μας.

Και σε άλλες χώρες υπήρξε το αυτό πρόβλημα. Αντελήφθησαν όμως έγκαιρα τη σημασία και τις επιπτώσεις του, εκπόνησαν συγκεκριμένα προγράμματα ανάκαμψης των ορεινών οικισμών και διέθεσαν τις απαιτούμενες πιστώσεις για να αξιοποιήσουν και να κρατήσουν ζωντανές τις ορεινές περιοχές.

Μέχρι τώρα στη χώρα μας, όπου έχουν σημειωθεί τέτοιες προσπάθειες οφείλονταν αποκλειστικά σε δραστηριότητα τοπικών φορέων και πρωτοβουλίες πολιτών.

Πολλοί μιλούν αβάσιμα για κατάσταση μη αναστρέψιμη. Οι κρατικές Υπηρεσίες, χωρίς να διερευνήσουν τις αιτίες και να αναζητήσουν λύσεις για την αντιμετώπισή τους, τηρούν μία παθητική στάση απέναντι στο φαινόμενο.

Είναι επιβεβλημένο το κράτος με τους αρμόδιους φορείς να αναλάβει πρωτοβουλίες για να κερδηθεί η μάχη συγκράτησης του εναπομείναντος τουλάχιστον αγροτικού πληθυσμού στις εστίες του, πριν είναι πολύ αργά, πριν τα ακριτικά μας χωριά, τα κοινωνικά φυλάκια όπως τα αποκαλώ εγώ, ως πρώην στρατιωτικός, σβήσουν το ένα μετά το άλλο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.